

IZBORI POD LUPOM

broj
dana do
izbora

Građanske inicijative će kontinuirano pratiti i evidentirati slučajeve kršenja slobode izražavanja, okupljanja i udruživanja tokom predizborne kampanje. Ukazivaćemo na sve propuste i nezakonite radnje tokom izborne kampanje, uključujući slučajeve zloupotrebe javnih resursa i javnih funkcija u svrhu vođenja kampanje. O svim ovim pitanjima izveštavaćemo zainteresovanu javnost na nedeljnom nivou.

Početak prikupljanja potpisa građana za izbore obeležile su, u najmanju ruku, začuđujući podaci. Sa jedne strane, Srpska napredna stranka (SNS) uspeła je u neverovatnom roku da sakupi skoro 225.000 potpisa. Predsednik države objavio je da je za 3 sata sakupljeno 170.000 potpisa. Sa druge strane, građani su daniima stajali u nepreglednim redovima kako bi pružili podršku studentskoj listi. Sakupljanje potpisa za ovu listu nije išlo tako brzo, s obzirom na to da je veliki broj notara bio onemogućen da izađe na teren usled obima posla, te je najčešće samo jedan notar mogao da overava potpise za studente. Pored javnih beležnika, moguće je da potpise overavaju i opštinski službenici. Brzina kojom je vladajuća stranka sakupila preko 200.000 potpisa ukazuje da je većina raspoloživih resursa, ne samo javnobeležničkih kancelarija, već i opština širom zemlje, iskorišćeni u službu vladajuće stranke, što predstavlja potencijalno još jednu u nizu zloupotreba javnih resursa od strane SNS-a.

Predsednik države, ujedno i nosilac liste vladajuće Srpske napredne stranke, najavio je povećanje plata i penzija u narednom periodu, kao i da cene goriva neće rasti. Do ovakve najave dolazi na samom početku predizborne kampanje, čime se javni novac još jednom koristi kao sredstvo za osvajanje političkih poena od strane predsednika države. Sama činjenica da je predsednik, ujedno i kandidat vladajuće stranke za premijera i nosilac liste, navela je Biro za društvena istraživanja (BIRODI) da zatraži od Agencije za sprečavanje korupcije da po službenoj dužnosti i bez odlaganja pokrene postupak protiv Aleksandra Vučića zbog potencijalnog kršenja Zakona o sprečavanju korupcije kojim je zabranjeno da javni funkcioneri stavljaju privatni interes iznad javnog. Republička izborna komisija (RIK) odbila je kao neosnovane prigovore građana u vezi sa postojanjem sukob interesa kada je u pitanju izborna lista "Aleksandar Vučić - Ujedinjena Srbija". Predsednik Vučić je u međuvremenu naveo da će podneti ostavku na mesto predsednika 27. septembra, i da će od tada ući u kampanju, kako kaže, kao "običan građanin". Ovu izjavu ocenjena je od strane članice RIK-a, Sofija Mandić, kao priznanje predsednika da se trenutno nalazi u poziciji sukoba interesa.

Sloboda izražavanja

Pokret Kreni-promeni saopštio je da je sa početkom predizborne kampanje zabeležen niz svedočenja zaposlenih u javnom, ali i privatnom sektoru, o političkim pritiscima, učenama i prikupljanju takozvanih "sigurnih glasova" za Srpsku naprednu stranku. Iz pokreta tvrde da svedočenja pokazuju isti obrazac – od ljudi se traže potpisi, odlazak na stranačke skupove i sigurni glasovi, dok se onima koji odbiju preti radnim mestom. U jednom od svedočenja navodi se i da je najavljeno da će zaposleni dobijati unapred popunjene glasačke listiće. Ovakvi pritisci zabeleženi su u JKP „Infostan tehnologije“, „Simp“ iz Bujanovca, zdravstvenoj ustanovi u Kragujevcu, banci „Poštanska štedionica“, vrtiću „Snežana“ u Senti, kompaniji „Srbija Kargo“, PIO fondu na Karaburmi, kompaniji „DTL Tekijanka“, kompaniji „Almex“ DOO Pančevo, a čak i na pijaci u Mirijevu gde se građanima pretilo da moraju dati glas SNS da bi zadržali tezege.

Sloboda udruživanja

Studenti u blokadi objavili su da je u Agenciji za privredne registre (APR) početkom septembra registrovano tri udruženja koja u svom nazivu imaju reči "studenti pobeđuju" po ugledu na naziv studentske liste (Studentska lista Srbije – Studenti pobeđuju, Studenti pobeđuju, Studentska lista Beograda – studenti pobeđuju). Za sva tri udruženja zastupnik je ista osoba. Studenti u blokadi saopštili su da je sa poslednjim izmenama izbornih zakona otvorena mogućnost da jedna osoba podrži više lista i izrazili su sumnju da će se na ovim parlamentarnim izborima pojaviti takve fantomske liste koje u svom nazivu sadrže reči "studenti" sa ciljem zbunjivanja birača. Ovakva taktika primenjena je i na lokalnim izborima održanim u martu 2026. Lažne ili fantomske izborne liste predstavljaju izborne liste koje formalno učestvuju na izborima ali bez stvarne političke organizacije, političkog programa i/ili kampanje. Obično se pojavljuju neposredno pred izbore tokom kojih se u javnosti predstavljaju kao opozicija, na samim izborima gotovo nikad ne prelaze cenzus, a posle izbora nestaju i njihovi članovi više nisu vidljivi na političkoj sceni. Njihova primarna svrha je uticaj na izborni proces u korist druge, po pravilu vladajuće političke opcije, najčešće kroz zbunjivanje birača, fragmentaciju glasova ili simuliranje političkog pluralizma.

Studenti Pravnog fakulteta u Beogradu saopštili su da je njihov kolega pozvan na informativni razgovor od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) jedan dan nakon što je studentska lista predata Republičkoj izbornoj komisiji (RIK). Studenti su naveli da nisu iznenađeni što se pritisci nastavljaju i u predizbornoj kampanji.

U magacin, gde se nalazi promo materijal za buduće akcije studenata u blokadi, došli su policijski službenici iz Sektora za privredni kriminal. Studenti ističu da su se pojavili bez naloga i ušli na privatan posed. Studenti su poručili da ih takav način zastrašivanja neće obeshrabit.

Glumac Bojan Dimitrijević, koji je ujedno i kandidat na Studentskoj listi, objavio je sнимак drona koji je neko vreme leteo ispred terase stana u kojem živi sa suprugom, glumicom Jelenom Stupljanin, koja je u javnosti takođe podržala studentske proteste i blokade. Obletanje dronom ispred stana kandidata na izborima predstavlja ozbiljan oblik zastrašivanja i targetiranja političkih protivnika i oslikava u kakvoj će se atmosferi odvijati predizborna kampanja.